

Sygn. akt III AUa 112/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2017 r. w Szczecinie

sprawy J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 listopada 2016 r. sygn. akt VI U 1423/16

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Gabriela Horodnicka

-Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 112/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lutego 2016 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił J. P. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił 24 lata, 6 miesięcy i 8 dni stażu pracy w warunkach szczególnych, jednakże łączny udokumentowany okres ubezpieczenia wnioskodawcy wynosi 24 lata, 9 miesięcy i 13 dni, zamiast 25 lat okresu składkowego i nieskładkowego, wobec czego brak było podstaw do przyznania świadczenia. Organ rentowy nie uznał zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w (...) w K. od 1 lipca 1973 r. do 10 grudnia 1973 r., ponieważ na okres ten ubezpieczony nie przedłożył żadnego dokumentu potwierdzającego zatrudnienie w tym zakładzie pracy. Ponadto organ rentowy wskazał, że z przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego z (...) gdzie ubezpieczony był

zatrudniony od 13 marca 1974 r. do 3 marca 2014 r. wynika, że przed podjęciem zatrudnienia w powyższym zakładzie ubezpieczony nigdzie nie pracował.

W odwołaniu od decyzji J. P. wskazał, że w trakcie zatrudnienia w (...) w K. od 10 lipca 1973 r. do 10 grudnia 1973 r. był niepełnoletni, nie miał zatem żadnego rozeznania w zakresie obowiązku dokumentowania zatrudnienia. Ubezpieczony podniósł, że z uwagi na znaczny upływ czasu dokumenty osobowe zostały zniszczone, obecnie jedyną możliwość wykazania okresów zatrudnienia stanowią zeznania świadków.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację, jak w zaskarżonej decyzji. Ponadto organ rentowy wskazał, że zeznania świadków są niewiarygodne z uwagi na brak jakichkolwiek choćby pośrednich dokumentów potwierdzających wykonywanie pracy w (...).

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

J. P. ur. (...) w dniu 19 stycznia 2016 r. złożył wniosek o emeryturę. Ubezpieczony był członkiem OFE jednakże wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił 24 lata, 9 miesięcy i 13 dni okresów ubezpieczenia (w tym 24 lata, 6 miesięcy i 8 dni okresów składkowych oraz 3 miesiące i 5 dni okresów nieskładkowych) z tytułu:

- zatrudnienia w (...) S.w okresie od 13 marca 1974 r. do 31 grudnia 1998 r.

- pełnienia zasadniczej służby wojskowej w (...)w okresie od 27 sierpnia 1976 r. do 17 sierpnia 1978 r.

Na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił 24 lata, 6 miesięcy i 8 dni stażu pracy w warunkach szczególnych z tytułu zatrudnienia w (...) S.w okresie od 13 marca 1974 r. do 31 grudnia 1998 r. na stanowisku lakiernik i emaliernik kablowy, powlekacz emalią, emaliernik, operator maszyn i urządzeń kablowych (emaliowanie). Wymienionym w wykazie A, dział III poz. 73 pkt 1 stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładzie pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz. MHiPM Nr 1-3 poz. 1 z dnia 29 czerwca 1985 r.) oraz na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Dz.U. (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Gminna Spółdzielnia (...) w K. posiadała magazyn zbożowy i prowadziła działalność skupu zbóż do 1998 r. W okresie od 10 lipca 1973 r. do 10 grudnia 1973 r. ubezpieczony pracował w (...) w K. jako pracownik sezonowy, na podstawie umowy zlecenia. Wnioskodawca pracował w magazynie, do jego obowiązków należało odbieranie zboża (ważenie, sprawdzanie wilgotności ziarna, włączanie dmuchawy). W tym okresie wnioskodawca nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Gminna Spółdzielnia (...) w K. nie posiada akt osobowych J. P., dokumenty płacowe do 1979 r. zostały zniszczone przez archiwistów. Spółdzielnia nie posiada umów zlecenia z 1973 r.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione, podnosząc, że zgodnie z przepisem art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 887; dalej jako: ustawa emerytalna) w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje – z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184 - emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, który dla mężczyzn urodzonych w okresie po dniu 30 września 1953 r. wynosi co najmniej 67 lat (ust. 1b pkt 20). W myśl przepisu art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej - ubezpieczonym urodzonym po

dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze został zamieszczony w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W myśl przepisu § 2 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o którym mowa stwierdza przy tym zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 cytowanego rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

Sąd meriti wyjaśnił, że w niniejszej sprawie przedmiot sporu sprowadzał się do ustalenia czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił 25 - letni okres składkowy i nieskładkowy.

Zdaniem organu rentowego na dzień 1 stycznia 1999 r. J. P. wykazał 24 lata, 9 miesięcy i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Wnioskodawca argumentował natomiast, iż decyzja ZUS jest niezgodna ze stanem faktycznym, bowiem do okresów ubezpieczenia należy zaliczyć nieuwzględniony przez organ rentowy okres zatrudnienia w charakterze pracownika sezonowego po ukończeniu szkoły podstawowej w (...) w K. od 10 lipca 1973 r. do 10 grudnia 1973 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że ustalenia faktyczne w przedmiotowej sprawie dokonane zostały w oparciu o dowody z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych ubezpieczonego oraz pism i dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie wzbudziła wątpliwości Sądu pierwszej instancji. Zostały one bowiem sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, stąd też Sąd ten ocenił je jako wiarygodne. Podobnie ocenił Sąd zeznania ubezpieczonego.

W ocenie Sądu meriti, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w szczególności wyjaśnienia wnioskodawcy pozwoliły na ustalenie, że ubezpieczony, który nie miał jeszcze ukończonego 18 roku życia, w okresie od 10 lipca 1973 r. do 10 grudnia 1973 r. (pięć miesięcy) pracował w (...) w K. jako pracownik sezonowy, na podstawie umowy zlecenia. Wnioskodawca pracował w magazynie, do jego obowiązków należało odbieranie zboża (ważenie, sprawdzanie wilgotności ziarna, włączanie dmuchawy). Powyższe ustalenie nie dawało jednak podstaw do uwzględnienia w stażu ubezpieczeniowym wnioskodawcy okresu zatrudnienia (...) w K..

Sąd Okręgowy wskazał, iż podstawę uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych dla potrzeb ustalania prawa do świadczeń emerytalno-rentowych stanowi art. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który w ust. 1 stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, z zastrzeżeniem ust. 2-5 okresy składkowe, o których mowa w art. 6 i okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7.

Z kolei, zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy, okresami składkowymi są m.in. okresy ubezpieczenia, tj. okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 13 za okresy składkowe uważa się przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: pracy na obszarze Państwa Polskiego wykonywanej na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu takiej umowy:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składek,

b) wykonywanej przed dniem 1 stycznia 1976 r., jeżeli umowa odpowiadała warunkom ubezpieczenia obowiązującym w tym dniu.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w niniejszej sprawie zbadania wymagało zatem, czy zostały spełnione warunki wynikające z art. 6 ust. 2 pkt 13b powołanej wyżej ustawy, a więc czy sporna umowa zlecenie wykonywana przed dniem 1 stycznia 1976 r. odpowiadała warunkom ubezpieczenia obowiązującym w ustawie z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (jedn. tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 146). Stosownie do treści art. 1 ust. 1 tej ustawy obowiązkowe ubezpieczenie społeczne określone ustawą obejmuje osoby wykonujące stale i odpłatnie pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej. Umową agencyjną lub umową zlecenia w rozumieniu ustawy, zwaną dalej "umową", jest umowa, na podstawie której osoba ją zawierająca zobowiązuje się do wykonywania określonych czynności w imieniu jednostki gospodarki uspołecznionej lub na rzecz tej jednostki (ust. 2). Pracę uważa się za wykonywaną stale, jeżeli trwa nieprzerwanie co najmniej sześć miesięcy (ust. 3). Stosownie natomiast do treści art. 2 ust. 1 pkt 1 ubezpieczenie nie obejmuje jednak osób, które zawarły umowę, jeżeli osoby te nie ukończyły 18 lat.

Sąd meriti podkreślił, że w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, iż w spornym okresie ubezpieczony nie miał ukończonego 18 roku życia, co oznacza, że zachodził w stosunku do niego wymieniony w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy warunek wyłączenia z ubezpieczenia społecznego. Tym samym J. P. jako osoba wykonująca prace na rzecz (...) w K. na podstawie umowy sezonowej, najprawdopodobniej umowy zlecenia, w okresie od dnia 10 lipca 1973 r. do 10 grudnia 1973 r. nie był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z mocy ustawy. Uwadze Sądu Okręgowego nie uszło również, że J. P. sam przyznał, że z tytułu wykonywania pracy na rzecz Spółdzielni nie był ubezpieczony. Z uwagi na powyższe nie było podstaw do zaliczenia okresu 10 lipca 1973 r. do 10 grudnia 1973 r. do stażu pracy ubezpieczonego. Co więcej obowiązek ubezpieczenia społecznego z tytułu umowy agencyjnej lub umowy zlecenia istniał tylko w stosunku do osoby, która pracę na tej podstawie wykonywała odpłatnie i nieprzerwanie przez co najmniej 6 miesięcy, tymczasem wnioskodawca pracował tylko 5 miesięcy.

W tym stanie rzeczy Sąd pierwszej instancji nie miał podstaw do uwzględnienia w stażu ubezpieczeniowym wnioskodawcy okresu zatrudnienia w (...) w K.. W wyniku poczynionych ustaleń faktycznych i na tle dokonanych rozważań prawnych, Sąd ten uznał, iż ubezpieczony legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999 r. 24 lata, 9 miesięcy i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych zamiast 25 letniego okresu wymaganego ustawą.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako bezzasadne.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się ubezpieczony, zaskarżając je w całości i wnosząc o uznanie pięciomiesięcznego okresu pracy w Spółdzielni (...) w K., gdzie pracował jako nieletni pracownik (17 lat) - pomocnik magazyniera. Wskazał, że z tamtego okresu nie posiada świadectwa pracy, a jedynie oświadczenie świadków.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny (poza stanowczym ustaleniem, że ubezpieczony w spornym okresie był zatrudniony na podstawie umowy zlecenia), a swe ustalenia oparł na należycie zgromadzonym materiale dowodowym, którego ocena nie wykraczała poza granice wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji wywiódł prawidłowe wnioski z poprawnie dokonanej analizy dowodów. Stąd też, Sąd Apelacyjny ustalenia tego Sądu w całości uznał i przyjął jako własne (poza ustaleniem o zatrudnieniu na umowę zlecenia).

Sąd odwoławczy nie stwierdził przy tym naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego, w związku z czym poparł rozważania tego Sądu również w zakresie przyjętych przez niego podstaw prawnych orzeczenia.

Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz należycie umotywowaną ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny przyjął za własną, w pełni dzieląc wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z tego też względu Sąd drugiej instancji nie dostrzega potrzeby ponownego szczegółowego przytaczania zawartych w nim argumentów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97, OSNAP 1998/3/104 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 grudnia 1999 r., I PKN 402/99, OSNAP 2001/8/272).

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy ubezpieczony J. P. spełnił warunki uprawniające go do emerytury określonej treścią przepisów art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej oraz §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W sprawie nie był kwestionowany okres pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych, osiągnięcie wymaganego wieku, jak i to, że był członkiem OFE jednakże wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa. W sprawie zatem należało przesądzić czy w dniu wejścia w życie przepisów ustawy emerytalnej tj. 1 stycznia 1999r. ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 25 lat dla mężczyzny.

Sąd pierwszej instancji dla ustalenia tych okoliczności przeprowadził dowody w postaci zeznań ubezpieczonego, a także dowodu z akt ZUS oraz pism i dokumentów znajdujących się w aktach sprawy.

Wymaga podkreślenia, że wymagania stawiane przez ustawodawcę, które należy spełnić celem uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, należy interpretować ściśle. Emerytura przewidziana w art. 184 ustawy emerytalnej to świadczenie szczególne, gdyż przyznawane jest w drodze odstępstwa od zasady związanej z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Z tego powodu, wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie tego świadczenia muszą być wykładane w sposób ścisły i precyzyjny.

Tymczasem w niniejszej sprawie poza zeznaniami świadków i samego ubezpieczonego nie ma żadnych dowodów, które potwierdzałyby, że ubezpieczony był zatrudniony w magazynie w sposób stały. Dowód tylko z zeznań świadków, z uwagi na szczególny i wyjątkowy charakter prawa do emerytury w obniżonym wieku, nie może przesądzać o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, zwłaszcza, gdy fakty wynikające z zeznań świadków nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej, a ustalenie prawa do świadczenia z ubezpieczenia lub też określenie jego wysokości wymaga przedstawienia dowodów precyzyjnych, jednoznacznych i pewnych.

Ubezpieczony na rozprawie w dniu 28 sierpnia 2016 r. sam zeznał, iż nie otrzymał świadectwa pracy oraz nie był ubezpieczony w okresie zatrudnienia. Nie potrafił wskazać, na podstawie jakiej umowy został zatrudniony. Wobec czego sama już okoliczność, iż w spornym okresie ubezpieczony nie podlegał ubezpieczeniom nie pozwalała zaliczyć spornego okresu do ogólnego stażu pracy wymaganego do przyznania wnioskowanego świadczenia emerytalnego. Co więcej, nawet jeżeli uznać (czego nie aprobuje Sąd Apelacyjny), że ubezpieczony pracował w spornym okresie w ramach umowy zlecenia, to okres ten był okresem nieskładkowym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego ubezpieczony w owym okresie jako osoba niepełnoletnia mógł być zatrudniony jedynie okazjonalnie i dorywczo. Wniosek ten wypływa z całkowitego braku jakiejkolwiek dokumentacji przy istnieniu dokumentacji pracowniczej innych osób zatrudnionych (akta osobowe J. K. z (...) w K.) . Podkreślenie również wymaga, że ubezpieczony ubiegając się o swoją pierwszą pracę w ówczesnym (...) w S. w kwestionariuszu osobowym z dnia 20 lutego 1974 r. wskazał wyraźnie, że wcześniej nie pracował. Oświadczenia ubezpieczonego, że dokonała tego bez jego wiedzy i woli pracownica kadr są dla Sądu Apelacyjnego niewiarygodne a nadto niepoparte żadnymi innymi dowodami.

Ustalenia te przesądzą, że spornego okresu nie można ubezpieczonemu zaliczyć do ustalenia ogólnego stażu ubezpieczeniowego. Wobec czego J. P. nie legitymuje się wymaganym 25 letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

Mając na uwadze powyższe, apelacja ubezpieczonego na podstawie art. 385 k.p.c. została oddalona.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Gabriela Horodnicka

- Stelmaszczuk